

Քրիստոնեայան սոցիալիզմ

ՄԱՅՐ ԱՅԹՈՂ ՍՈՒՐԻ ԷԶՄԻԱՆՆԻ ԿՐԻՍՏԻԱԿԱՆ, ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ, ԼՐԱՏՎԱԿԱՆ ԵՐԿՁԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՔԸ ՄՊԻՏԱԿԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ 13-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԱՌԻԹՈՎ

«Կանգնիր, անկյալ ժողովուրդ, եվ հավատա՛, եւ տկա՛: Կա և՛ վճռու վե՛ խորհուրդ, եվ խաղվածին մահ չկա՛:»
Վ. Տերյան

Դեկտեմբերի 7-ին 1988թ. աղետալ երկրաճարձի զոհերի հիշատակի օրը, Ամենայն հայոց հայրադեժը ֆրանսահայ «Այբ» ռադիոկայանով ողջույնի եւ աղա՛ Սոփիակի երկրաճարձի 13-րդ տարելիցի առիթով ոգեկոչման խոսք հղեց ֆրանսահայությունը:

զատության լայնարի համազգային հանձնառությունը եւ համախորհրդան անմխաղեղ վերելքը դարձան այն անխորհակ հեծարանը, որի վրա բարձրացավ ու հավատով զորացավ տարեային մահասպան աղետին դիմակայելու հայոց կամը, համազգային կենսաուժը: Այո.

«Կանգնիր, անկյալ ժողովուրդ, եվ հավատա՛, եւ տկա՛: Կա և՛ վճռու վե՛ խորհուրդ, եվ խաղվածին մահ չկա՛:»

Մեր հույսն Ասված է: Եվ հավատն ենք, որ հեռու չէ այն ցանկալի ժամանակը, երբ մեր ժողովուրդը միասնական ջանքերով իր ինքնիշխան հայրենիքում նոր շունչով բարձրացնելու է խորհրդավոր անձն յուր, խոնարհված անձն եկեղեցի: Նոր ծնունդներով միջբարված ու երջանիկ բազմադասակվելու եւ առավել ամուր են դառնալու հայ ընտանիքները: Հավատն ենք, որ վերածելու հարձակ մեր սուրբ հավատը հայ ժողովուրդը ֆրանսահայ աշխարհում կերտելու է իր նոր հայրենիքը որդեկապով առնալով մահադատված 88-յան դժոխք, բայց մահ ետրտակյալ օրերի նորոգած իր միաբանությունը:

Այո, անվաճառ է մեր հավատը, դարերի մեջ բազում հոգս ու փորձություն հաղթահարած, բազում մահեր ոճակոտորած եւ միշտ կառուցող մեր ժողովուրդը կերտելու է իր վաղվա լուսառատ օրը, հայոց գալիքը:

Մեր աղոթքն է առ աննայնաճան Ասված, որ երկիր մոլորակի հավերժ ժողովուրդը ժողովուրդներին բերի խաղաղ, երջանիկ ու աղաչելի կենցառություն: Մեր աղոթքն է, որ մարդիկ ու ժողովուրդները մեկտեղվեն միայն ուրախ ու բերկրալի առիթներով: Աղոթք ենք բարձրացնում առ Ասված, որ Տերը իր օրհնության մեջ լուսադարձի ֆրանսահայ եւ ֆրանսիացի ժողովուրդին, համայն հայոց ի սփյուռն աշխարհի եւ Հայաստան աշխարհը մեր:

Խոնկն է մտահոնչ աղոթք եւ հավերժ օրհնություն երկրաճարձի բյուրավոր զոհերի անձն հիշատակին:

Ողջ ելուք ի Տեր, զօրացեալ շնորհով Սուրբ Հոգույն եւ յաւէ օրհնեալ ի Մեջ, ամեն:

ՄԱՍՆԸ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՀՈՎԿԱՆՊԵՏԱԿԱՆ ԱՅՅԸ ՖՐԱՆՍԻԱ

Դեկտեմբերի 6-ին Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսը հովվադասական անդրանիկ այցով մեկնեց Ֆրանսիա: Նորին Մրցությունն առաջին հանգրվանը Փարիզն էր, որտեղ Վեհափառ հայրապետին դիմավորեցին Պետական դատախազը:

Փարիզում Նորին Մրցությունն այցելեց խղափ եւ արվարձանների հայկական եկեղեցիներ ու զագային-բարեխիտական հաստատություններ: Դեկտեմբերի 9-ին հայրապետը Պետական դատախազի հետ հարապակցեց Պարիզի Լը Ռեմի արվարձանում գտնվող Դրոյացաբեր ժողովուրդի վարժարանում եւ հանդիպում ունեցավ ավելի քան 100-ամյա կրթության սաների հետ:

Դեկտեմբերի 10-ին բացառիկ շունչով Վեհափառ հայրապետին ընդունեց Ֆրանսիայի

Նախագահ ժակ Շիրակը: Ի հավելումն նման ընդունելության Գարեգին Բ Հայոց հայրապետը Ֆրանսիայի նախագահի կողմից արժանացավ նաեւ «Պատվոգր (լեգեոն)» շքանշանի:

Նորին Մրցությունն այցելեց նաեւ Ֆրանսիայի Հանրապետության Սենտ-Ետիենի հանդիպեց Սենտ-Ետիենի նախագահ Քրիստիան Պոնսեին:

Վեհափառ հայրապետը դեկտեմբերի 11-ին մեկնեց Մարսել, կլիկն նաեւ Լիոն եւ Վալանսա խղափներում:

Վեհափառ հայրապետին ուղեկցում են Տ. Հանի արք. Ամենայնը, Արարատյան հայրապետական բեմի առաջնորդական փոխանորդ Տ. Նավասարդ եղյ. Կոնյանը եւ Տ. Վազգեն արքեպ. Նանյանը:

Ամենայն հայոց կաթողիկոսը Մայր Աթոռ Սուրբ Եզրայից դեկտեմբերի 18-ին:

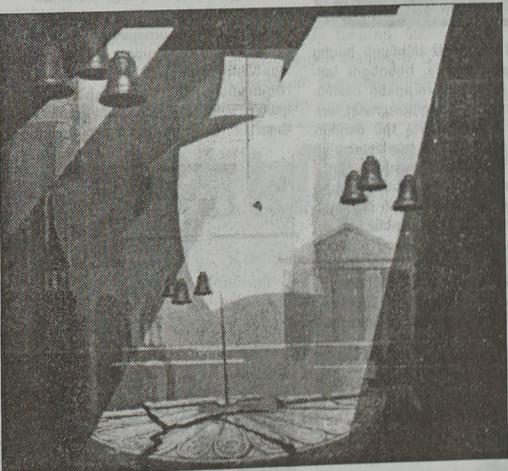
Լրացուցիչ տեղեկությունները հաջորդ համարում: *Տես էջ 2*

րախնայությունն այսօր երկրաճարձի 13-րդ տարելիցին, վերսին որդեկապով է բարձրանում առ Ասված:

Մեր ժողովուրդը երախնայությունը է հիշում նաեւ Ֆրանսիայի Պետական ու ասվածատե

րության եւ սփյուռնի համընդհանուր հոգածությունը ու ջանքերով:

Սիրելիներ, Անցնող տարի Սենք հովվադասական այցելությունը եղանակ աղետի զոհում: Ավանտեսեք ե-

ՍԱՐԳԻՍ ԱՐՈՒՏՅԱՆ «Ա.Ս.Օ.Տ.Տ. 1988 թ. (միջին երկրաճարձի)»

ժողովուրդի օգնությունը: Հիշում է ձեր ֆրանսահայ համայնքի փութաբան աջակցությունը աղետալ ձեր եղբայրներին եւ ուրբերին, հայ ժողովուրդի մեծամուն զավակ Շառլ Ազնավուրին, ով իր միջոցներով եւ բազմակի այցելումը Հայաստան լույս ու ջերմություն, իր սերն է դարձնում Մայր Հայրենիքին:

Այսօր վիճակ ու սուգը չէ, որ գերակշռում են մեր հոգիներում, ինչդեռ այն աղետալի եւ ահաբեկի օրերին: Այսօր մեր հոգիներում առավել տեղ ունեն լավասեությունն ու հավատը, թեեւ Հայաստանի հյուսիսային ցրեղանները սնվող վերին դեռ զեն կրում են երկրաճարձի ավերիչ հետքեր, որ միջի սրբվեն ու վերանան մեր ժողովուրդի Հայոց

դաճեւ եւ երկրաճարձի մնացած փլասակների գոյության, եւ նորակառույցների ու ընթացող շինարարության, տեսնում ենք բնականների ծանր կացությունը, բայց ո՛չ երբեք հուսալուրությունն ու թեւաբախությունը:

Երկրաճարձի վիճակ ու օրհնությունը մեր ժողովուրդը հաղթահարեց հոգեւոր եւ ազգային վերագործունի ուժով: 1988-ի ամեն արատալուստ հայության համար բացվում էր արդարության հաղթանակի լավասեությունը խորհրդային բռնափորձությունը հայրենից գազված հայոց հողի Դարաբաղի վերամիավորման տեսլականով: Տասնամյակներով խեղդված ազգային ոգու ժողովուրդը, հանուն ա-

Սիրելի բարեղափայտ ժողովուրդ,

Այսօր լրանում է 1988 թվականին Հայաստանի հողը ցնցած աղետալի երկրաճարձի 13-րդ տարին: Աշխարհի բոլոր կողմերում աղոթող համայն հայությունը վերսին աղոթում է ծանրագին կորուստների ցավը, եւ վերսին հայոց եկեղեցիներից Տիրոջ աննայնառատ ողորմության ու գթության հայցով խնկապատ աղոթք է բարձրանում առ Ասված՝ երկրաճարձի բազմաահազար զոհերի հոգիների համար:

Տասներեք տարի առաջ մեր հայրենիքի հյուսիսային օրհնումն սարեքի աննայնառատ ուժով բազմաթիվ բնակավայրեր՝ Բաղնիքն ու Գյուլբեր, Բարուհանը եւ Ղան, փլասակների մեքին մնացին տանյակ իսկառ մարդիկ, իսկ հարյուր հազարներ անօրեւան եւ վճակոտոր: Հայ ժողովուրդն աղոթեց 20-րդ դարի իր երկրորդ մեծ ողբերգությունը: Ասկայն այդ դառնագին օրերին մեր ժողովուրդը միայնակ չմնաց իր վճի մեջ: Երեսնամի «Չվարթնոց» օղանավակայանում օր ու գիշեր աշխարհի տարբեր դրոշմներով վայրէջք էին կատարում մարդասիրական օգնությունը բեռնված ինքնաթիռներ:

Միմյանց հանդեպ սիրո եւ գթասրտության ասվածային ղափառը հոգիներում բազմաթիվ ղեկավարներն ու ժողովուրդներն իրենց աջակց ձեռները մեկնեցին մեզ: Հայոց բիբլիական հողում այդ ազնիվ ձեռները միավորվեցին իրենց ասիներում կերվող մարդկության բարի կամքի վկայությունը: Ցավի առջեւ նահանջեցին գաղափարական հակասություններն ու փառաբանական անհասունությունները: Չնկնեցին խորհրդային սահմանային արգելներն ու անցրեցները: Հայաստանը դարձավ էմիկանտներ՝ գութի, հասունության եւ մարդասիրության:

Սիրելի բարեղափայտ հավասարակներ, աշխարհասփյուռն հայ հոգիներում անբարձր ե-

ՄԱՍԼՈ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՕԾՎԵՑ ԵՎ ՍՐԲԱԳՈՐԾՎԵՑ ԿԱՊԱՆԻ ՍՈՒՐԲ ՄԵՍՐՈՂ ՄԱՇՏՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Դեկտեմբերի 1-ին ս. Թադեոս եւ ս. Բարթողոմէոս առաքյալների տոնի օրը, ծնունդը Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ա. մենայն հայոց կաթողիկոսի, օծվեց ու սրբագործվեց Կաթանի Ա. Մետրող Մաւոց եկեղեցին:

Սաւալոս վարդ Նորին Սրբոթյունը մեկնեց Սյունյաց թեմ, եւ քանի որ այդ օրը Հայոց եկեղեցուն նվիրակվեց

րյա դորոցների ուսուցիչների գործունեության ներկայացումով հանդես եկավ առաջնորդ սրբազան հայրը:

Օծմակալ առաջնորդի խոսքից հետո իր հայրադեպական օրհնության ու գնահատանքի խոսքն ուղղեց ներկայից Վեհապետ հայրապետը. «Շատ ուրախ եմ, որ այսօր Սասված մեր քաղաքում առաջնորդեց դեղի Հայաստանի

ժամանակ եմ այսօրվա համար, այս ուրախ դրամի համար»:

Գործում եւս Նորին Սրբոթյանը ողջունեցին աղ ու հացով եւ «Հրաւիրվեցի» երգեցողությանը ուղեկցեցին Ա. Գրիգոր Լուսավորիչ առաջնորդանիս եկեղեցի առ Սասված գոհաբանական աղոթք վերադառնալու:

Կեսօրից հետո Նորին Սրբոթյունը իրեն ընկերակցողների հետ ուղեւորվեց Կաթան նախագահելու նորակառույց եկեղեցու օծման ու սրբագործման արարողությունը:

Բազմաթիվ հավասարակցներ խնդրեցին ողջունեցին Հայոց հայրադեպի մուսեղ Կաթան քաղաք: Իրաւան անմեք ուրախ էին, որովհետեւ կատարվում էր ոչ միայն Սյունյաց թվով հասնորդ եկեղեցու նավակառուցիչը, այլեւ կաթանցիների առջեւ լիցի բացվեցին Սասն սան շնորհաբաշխ դռները ասվածային ու երկնային օրհնությանը ողջունելու նրանց հոգիները:

Ա. Մետրող Մաւոց եկեղեցու հիմնադրելու կատարվել էր 1996թ. հո-

Այնուհետեւ իր խոսքը կաթանցիներին ուղղելով թեմակալ առաջնորդն ասաց. «Թող որ այսուհետեւ այս եկեղեցին դառնա ձեր հավատի, ձեր մատուցիչի, ձեր ազգային արուստների հավատանքի... Սիւնյայի մեր ազգային տունը, սիւնյայի մեր եկեղեցին, որ մեր ժողովրդին առաջնորդել է դարեւ շարունակ»:

Կաթանցիներին հայրադեպական օրհնության իր խոսքն ուղղեց Նորին Սրբոթյունը. «Կաթանի եկեղեցին, թեւեւ, այն առաջին եկեղեցին է, որ կառուցվել է ձեր ազգային վասակով, յուրահանձնողի անմեքական ներդրումով: Եվ այսօր փառասեր այս եկեղեցին վկայություն է ձեր սուր հայրերի, ձեր անցյալի նվիրակական դասերի, ձեր հանրեցի ձեր հավատի: Սա նաեւ վկայություն է դեղի մեր ժողովրդի վաղվա դպրոցն օրը ձեր վախճանության: Մենք հավատում ենք, որ այս եկեղեցու մանրակերտ լիցի կառուցվեց ձեր հոգիներում, որոնք յուրահանձնող հայրերի, Կաթանի յուրահանձնող զավակ աղոթք մետրոպոլիտի հոգով է իր կյանքն անմեքական կաթանցիներին իրենց գոհունակության, երախտագիտության ու շնորհակալության խոսքն ուղղեցին մարգարեք, մանկավարժ Սովետ Էջանանցին, Սյունյաց թեմի թեմակալ առաջնորդ Տ. Աբրահամ Ե. լիցիկոսը: «Վեհապետ եմ, շնորհակալ եմ Ձեզ այս ուրախ դրամի դրամի ակամատեան ու հանդիսատեսը լինելու համար, որ առաջին իսկ օրվանից քաղաքեցի այս շնորհաբաշխ օրը, որ եկավ այսօր մեր ժողովրդի հիս կիսուկ այս ուրախությունը»:

սանի խոսքն ուղղեց թեմի քաղաքային առաջնորդին եւ բոլոր նրանց, «ովքեր իրենց նուրբան են բերել այս եկեղեցու կառուցման սուրբ գործին»:

Վեհապետ հայրապետը իր գնահատանքի գրով դասվեց Սյունյի ներկայից մարգարե Էդիկ Բարսեղյանին եւ նախկին մարգարե Սուրեն Աբրահամյանին. «ովքեր անմեքականորեն իրենց ներդրում են ունեցել, նախաձեռնել են այս շնորհաբաշխությունը եւ ավարտին հասցրել»:

«Սիւնյ գնահատանքի գրի ընթերցումը, - ասաց Նորին Սրբոթյունը, - եկել աղոթք բարձրացնելու երջանկալիք օճակ մեր նախորդ հայրադեպի համար, որ ինքներն օրհնեց այս եկեղեցու եւ իր աղոթք առ Սասված բարձրացրեց, որոնք երկնավորի քաղաքի այսպիսի ներքին արարածն են իր ավարտին հասնող Մաւոց այս սուրբ եկեղեցին»:

Օծման արարողության առիթով Վեհապետ հայրապետը եկեղեցուն նվիրեց Հաղորդության սրբազան սկիւի: Ա. Մետրող Մաւոց եկեղեցու օծման եւ սրբագործման շնորհաբաշխ օրհնությանը ավարտվեց մասաղի օրհնությամբ եւ ժողովրդական տոնախմբությամբ:

դարձել նաեւ որդես կիրակնօրյա դորոցների ուսուցիչների օր, ուսի Վեհապետ հայրապետը միջ Կաթան ուղեւորվելը, այցելեց Սիւնյան եւ Գորիս քաղաքներ, որտեղ էլ հանդիպեց կիրակնօրյա դորոցի ուսուցիչներին:

Դեղի Սիւնյան քաղաքը ճանաչեց ճանաչեց Վեհապետ հայրապետին դիմաւորեցին Սյունյաց թեմի առաջ-

հարավային օջան, դեղի Սյունյաց աբխազի այսպիսի գեղեցիկ մի ծագումով հանդիպելու Սյունյաց աբխազի կենտրոնական քաղաքների ուսուցիչների հետ, նրանց Սայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի օրհնությունը բերելու եւ նրանց նաեւ կոչ ու դասազան հղելու, որ նախաձեռնողորեն շարունակեն իրենց ուսուցչական գործը, իրենց աբխա-

զելույս Գարեգին Ա մենայն հայոց հայրադեպի ձեռնադր: Եկեղեցու կառուցման հովանավորությունը ստանձնել էր Սյունյաց մարգարեարարը, որի ներդրումն անբողջացել էին ժողովրդի աջակցությունն ու բարեպաշտ մի քանի հայրերի նվիրակությունը:

Հայոց հայրադեպի ձեռնադր նախ օծվեցին ու սրբագործվեցին ս. Սեղանը եւ ս. Խորանը, ապա թեմակալ առաջնորդն օծեց մկրտության ս. Ավագանը: Օծման շնորհաբաշխ արարողությունից հետո նորաօծ եկեղեցու բակում հավանեցին կաթանցիներին իրենց գոհունակության, երախտագիտության ու շնորհակալության խոսքն ուղղեցին մարգարեք, մանկավարժ Սովետ Էջանանցին, Սյունյաց թեմի թեմակալ առաջնորդ Տ. Աբրահամ Ե. լիցիկոսը: «Վեհապետ եմ, շնորհակալ եմ Ձեզ այս ուրախ դրամի դրամի ակամատեան ու հանդիսատեսը լինելու համար, որ առաջին իսկ օրվանից քաղաքեցի այս շնորհաբաշխ օրը, որ եկավ այսօր մեր ժողովրդի հիս կիսուկ այս ուրախությունը»:

նորը Աբրահամ եղիկոս Սկրչյանը, մարգարե Էդիկ Բարսեղյանը, Սիւնյանի քաղաքացիները եւ դասուսուսար այս անձինք, ովքեր էլ Նորին Սրբոթյանը դեմ է ընկերակցեցին դեղի Կաթան ուղեւորության ընթացքում:

Փոխառաջնորդարանում տեղի ունեցավ Նորին Սրբոթյան եւ Սիւնյանի կիրակնօրյա դորոցի ուսուցիչների հետ հանդիպում: Հանդիպման ժամանակ ողջունեցին բարեպաշտ խոսքով հանդես եկավ ՀՀ Կրթության եւ գիտության նախարարության ներկայացուցիչը: Այնուհետեւ թեմի կիրակնօ-

սանը նվիրումով, սիրով մեր զավակների կրթության, դաստիարակության համար»:

Այնուհետեւ Հայոց հայրադեպն այցելեց Սիւնյանի Ա. Հովհաննէս Մկրչի եկեղեցի, ուր հանդիպեց մանուկ հավասարակցների հետ բաշխելով իր օրհնությունը ու սերը. «Մնացեք բարի, մնացեք ուրախ, կյանք առ միջոց ձեր շնորհի վրա աղոթք թող ինչի, որոնք ձեզ ձեր հայրերի մեջ միայն ու միայն բարություն լինի, եւ այդ բարությունը ճանաչեք ձեր հայրերից: Աղոթեք, շատ աղոթեք, շատ ուրախ եմ,

Հանդիպում կիրակնօրյա դորոցների ուսուցիչների հետ

Դեկտեմբերի 2-ին ս. Թադեոս եւ ս. Բարթողոմէոս առաքյալների տոնի հաջորդ օրը, Սայր Աթոռ Սր. Էջմիածնում Վեհապետ հայրապետը, թեմի ունեցավ Հայաստանի քաղաք թեմերում գործող կիրակնօրյա դորոցների ուսուցիչների հանդիպումը Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ Ամենայն հայոց հայրադեպի հետ:

Հանդիպման գեղեցիկ մաս էր կազմում Էջմիածնի կիրակնօրյա դորոցների սաների ջանքերով կազմակերպված հանդիսությունը, որի ընթացքում մանուկների շնորհից հնչեցին հոգեւոր երգեր ու աղոթքներ: Ելույթ ունեցան նաեւ Սայր Աթոռ Սր. Էջմիածնի Քրիստոնեական դաստիարակության կենտրոնի կազմակերպիչները եւ ջոկակալների քաղաքացիները:

Հոգեւոր դորոցի ուսուցիչները, ստանալով Ամենայն հայոց հայրադեպի օրհնությունը, վերադառան թեմի Սիւնյանի իջման սրբավայրից առ Սասված առաքյալ աղոթքներով զորացած:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԿՈՉՈՒՄ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀՈՐԸ

Տ. Մետրող արք. Աւստինյան շնորհից Հայաստանի Գիտությունների ազգային ակադեմիայի դասակարգողական կոմիտեի կողմն: Հանդիսավոր արարողության ընթացքում գնահատանքի եւ շնորհակալանքի խոսքով հանդես եկան թեմի ակադեմիայի նախագահության անդամները եւ թեմի ինքնուրույն Ֆառեյ Սարգսյանը, ինչպես նաեւ այլ հավիյրյալներ: Գարեգին երկրորդ Վեհապետ Հայրադեպի օրհնությունը եւ բարեմարտանքը Մետրող սրբազանին փոխանցեց Սայր Աթոռի դիվանագետ Արաւիկ Կր. Խաչատրյանը:

Բանախոսները հերթական անգամ երախտագիտական օճակներով ներկայացրին Մետրող սրբազանի բազմաբերունդ գիտական ու հասարակական գործունեությունը:

Ինչպես նաեւ Ֆառեյ Սարգսյանը, ՀԳԱՍ-ի դասակարգողական կոմիտեի 60 անդամ ընթացքում շնորհվեց

է ընդամենը 36 մարդու, քանի որ խիստ բծախնդրորեն է ընթելում այդ կոչման արժանի թեկնածուները: Մետրող սրբազանը 37-րդն է: Սրբազան հայրն իր հերթին ընդգծեց, որ այդ կոչումը իր համար դասակարգողական է միայն ժամանակակից խոհարարները, նաեւ երիտասարդներ, ու եկեղեցու սրբապատկերի համար անմեք առաջ հոգեւորն է շարժանքը, որ մղում է հասարակական, ճնշմանակալ ու մշակութային գործիքի ստեղծմանը:

Այս դասակարգողական առիթով ջերմորեն շնորհակալություններ արձակեց իր, մարդու նրան առողջություն, նորանոր հաջողություններ, ավուր ու եռանդ՝ իրականացնելու համար իր բոլոր ծրագրերն ու նշանակությունները, որոնք ուղղված են մեր եկեղեցու եւ հայրերի բարգավաճմանը:

«Քրիստոնյա Հայաստան» թերթի խմբագրական

ՄԱՐԵՄԱԲԱՆՈՒԹ ՅՈՒՆԸ ԱՌԱՆ ՅՔ ՔՐԻՍՏՈՍԱԲԱՆՈՒԹ ՅԱՆ

Մարդկության լուսավորության մեջ սուրբ Մարիամը բարձրագույն տեղն է գրավում որդես Ասվածածինը՝ նա, ով ծնեց Աստուծուն: Իրականում Ասվածածինը հեն է սկսվում երկրորդ եւ նոր արարչագործությունը, մարդկության ավեսարանունը՝ լինելով ամբողջացումը իր սկզբնական անմեղության վիճակում մարդկությանը վերականգնելու բարձրագույն խոստով: Դժվար կյանքի դասկերտմանը եւ հասկանալի փրկությունները որդես բնական եւ խոր երկխոսություն Աստուծոյն մարդու, Արարչի եւ ամբողջ արարչագործության միջեւ, եթե չլինէր սուրբ Մարիամի կերպարը: Իր հնազանդ սիրո միջոցով նա մարմնավորում է սիրո ասվածաբանությունը որդես շոտափելի իրականություն, «մեկը, ով մտադրեց եղավ եկեղեցու կյանքի անցմանը, որդես մարդկային սիրո եւ լուսավորման մարմնավոր արահայտությունը Աստուծոյն» (Ալեքսանդր Եմեան, «Առաքիլի կյանքի համար»): Մարդ սերունդներունը արահայտել է փորձել է տեսնել ինքն իրեն մարմնական ուղիղակի միջոցով, եւ այդ լուսավորում էլ սուրբ Ասվածածինը կերպարը ամենաբնական երեւոյթն է թե՛ եկեղեցուն եւ թե՛ նրանց դուրս, եւ չկա կյանքի մի օրը, որը նվազագույն առնչություն չունենա նրա անվան կամ հասկանալի մեկի հետ: Նրա նկարագրի անմեղական երկու հասկանալի մեծագույն ազդեցությունն են ունեցել հասարակության մեջ բարոյական ձեւավորման վրա:

Սուրբ Մարիամի վերաբերյալ ասվածաբանությունը մարմնավորությունը, ներառում է ամբողջ եկեղեցին ամենից առաջ որդես Մայր եկեղեցի լինելով սիրո փրկությունը, ծնունդից ինչպես կյանքի եւ վախճանաբանական հույսի: Այլ խոսքով, մարմնավորությունը փրկության առանցքն է, այսինքն այն մեկուսացած, ենթակայական (սուրբեկնի) դասանունի առարկա չէ հե-

թանապանական չասվածուհիների մանտրոնակով, այլ առարկայական (օբյեկտիվ) փրկությունական վարդապետություն, որն անհարձակ է փրկության լուսավորության: Ամբողջ է, որ փրկությունը չի կարող գոյություն ունենալ առանց մարմնավորության: Իրականում մարմնավորությունն է գոյության կրողն է փրկությունը, եւ Որդու մարդացման խորհուրդն ըստ էության կախում ունի սուրբ Մարիամի խոնարհ ընդունելությունից: Այսուհանդերձ, թե՛ Մարիամի դերը որդես Ասվածածին (Theotokos) եւ Փրկչի Մայր փառաբանվում է Ընդհանրական եկեղեցու կողմից, այնուամենայնիվ փրկությունական արեւելյան եւ արեւմտյան ճյուղերը մարմնավորությունը զարգացնել են միմյանցից շարժել կերպով, թե՛ այն սկիզբ է առել, ինչպես ամբողջ ասվածաբանական կյանքը, ֆաղափարքի հին աբխազի արեւելյան մասում, որը փրկությունական բնույթն է (Հանս Ֆոն Կամպենհարդեն, «Կուսական ծնունդը վաղ եկեղեցու ասվածաբանության մեջ»): Թեթեւեւ երկուսն էլ շեշտադրում են Մարիամի մեծագույն դերը փրկության լուսավորության մեջ եւ մարմնավորության կարեւորությունը փրկության արեւելյան եւ եկեղեցաբանության ծեմարիս ընթացման համար, այդուհանդերձ նրանց մեկնաբանության եւ հասկացողության մեջ զանազանությունն առկա է: Քրիստոսյան Արեւելյան Ասվածածինը ամենավերջին ընկալում է ավելի ազատ կերպով, այսինքն իր դավանանքի ար-

հայտելով ծնական կյանքի, ակնհայտ փորձառության, արվեստի եւ ամենօրյա բարեպետության միջոցով՝ նրա դասանունը գրեթե փոխարինվելով գոյութենական ուղիս:

Յեսարիի է, որ Հայ եկեղեցու գրեթե բոլոր սաճարները նկարված են սուրբ Ասվածածինի, եւ նույնիսկ նրան, որոնք օձված չեն Ասվածածինի անունով, անդայնուհանդերձ կրում են Ասվածածինը լուսավորող սուրբ Սեղանի վրա: Սա մի վկայություն է Պատարագի եւ Ասվածածին խորհուրդների ներառնչակցության մասին, որը իրապետական արահայտված է հետսով երկուսու կողմից Անծննացու (ժ դար) Պատարագի մեկնություն մեջ: Նա հաց ու զինու փոխարկումը Տիրոջ մարմնի եւ արյան բացահայտում է մեկնաբանում է Ասվածածինը Սուրբ Հոգուց հղանալու կերպով, «Հի մարմնացա Փրկչին ի Մարիամայ Կուսեն, Հոգին Սուրբ արահայտված ի Յոր՛ առ մարմին ի յարգանքն Մարիամայ եւ խառնեաց եւ միացոյց ի Բանն Աստուծո, որ եւ մի Որդի եւ Աստուծո ծնեալ ի մաննէ յայնեացա, զոնցն եւ յեկեղեցուց եւ ի սուրբ սեղանն գործէ Հոգին Սուրբ, առեալ զհացն միացուցանէ յՈրդին Աստուծոյ, նույնդէս եւ զբաժակն, եւ լինի մարմին եւ արին Քրիստոսի ծննարհապէս» (Խոսրովու Անծննացեաց Երկուսուսի, Սեկունդին Աղօթից Պատարագին, Վեներիկ, 1869թ., էջ 41): Իսկ արեւմտյան մատուցողությունը ավելի դրամավորել է Մարիամի դասանունը՝ դնելով այն ավելի մասնագրական մակարակի վրա՝ գրեթե արձանագրելով հավատի խորհուրդը, որի արդյունքն էր Վախճանի հղարարանը (1854) բացարձակ ոչ անհրաժեշտ վարդապետությունը:

Շարունակելի
Բագրատ արեղա զԱՍՏՆԱՅԱՆ
Սեւանի Վազգէճեան հոգեւոր
ծննարանի տեսուչ

Ս. ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՆԱԽԱՐԱՐԿԱՎԱԳ

«Առաքեալ եւ նախապաշտօնաբեր սուրբ Ստեփաննոս, որ գտնուեալ յանձն առեւ եւ յանձնաւից բնակարանն վերափոխեցար. աղայեա զԱստուծո շնորհել մեզ զկեանս անվախճանն»:

(Շարակալ)

Հայ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին ամեն շաբթի դեկտեմբերի 25-ին տոնում է սուրբ Ստեփանոս Նախաարկավագի հիշատակը: Այս տոնը Հայ Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու կարեւորագույն տոներից է, քանի որ այդ օրը կատարվում է ասկավագական ձեռնադրությունը:

Սուրբ Ստեփանոս Նախապաշտօնաբերի համար նախապաշտօնաբեր առաջին անձն է, որ հաստատական, հանուն Քրիստոսի խոսքի, թե՛ «Երանի» նրանց, որ հաւածվում են արարչության համար, որով հետեւ նրանցն է երկրի արարչությունը (Մտք. Բ 10), ինքնակամ գնաց հանասարկության՝ ընդունելով մահաբեր զոհի դասը: «Գործք Առաքելոցի» 6-8-րդ գլուխները նկարագրում են սուրբ Ստեփանոսին: Նրա հետ է կապված Երուսաղեմի Քրիստոսի առաջին Եկեղեցու ստեղծման լուսավորությունը:

Այժմ փորձեր որոշ չափով իրագրել դառնալ սուրբ Ստեփանոսի կյանքին ու գործունեությանը:

Համարձուցից 50 օր հետո՝ Պենտեկոստի օրը, երբ բոլոր առաքյալները հա-

վաճված էին Վերնասանը, Տերը, Իր խոստան համաձայն, ուղարկեց միաբարիչ Սուրբ Հոգուն, որն առաքյալների վրա իջավ իրենց լեզուների տեղով: Եվ առաքյալները սկսեցին խոսել շարժել լեզուներով: Սա տեսնելով՝ մոտ 3000 մարդ դարձի եկավ եւ մկրտեց: Եվ այսպիսով դարձի եկանքի բազմությունը հիմնադրվեց Քրիստոսի առաջին Եկեղեցին:

«Հավաստյալներն անմեղ միասին էին եւ ինչ ու ունեին, ընդհանուր էր. նրանք վաճառում էին իրենց կալվածքներն ու ինչքերը եւ բաժանում քուրճի ու ինչ որ ունեց լինէր... Եվ Տերն օրեցօր փրկվածներին նրանց թվի վրա ավելացնում էր» (Գործք Բ 44-47): Շաւ կարճ ժամանակահատվածում անմեղ փրկվածների թիվը, որն առաջ բերեց ամենօրյա լուսավորությանը, որով գրավում էին բարոյությունը, ժողովրդին լուսավորեցին յոթ հոգու ընտրեց նրանց ստասպալորելու համար: Դրանք էին Ստեփանոսը, Փիլիպոսը, Պրոտորոնը, Նիկանորան, Տիմոն, ման, Պարմենան եւ Նիկողայոսը: Նրանց կանգնեցին առաքյալների առաջ, որով աղոթք անելով՝ նրանց վրա ձեռք դրեցին, այսինքն՝ ձեռնադրեցին, սարկավագ: «Մարկավագ», ճանաչվում է ստասպալոր, ծառայող, օգնական: Ստեփանոսն այս յոթից առաջինն ընտրվեց սարկավագ, որի համար էլ կոչվեց նաեւ Նախաարկավագ:

Համաձայն վկայաբանական տեղեկու-

թյունների Ստեփանոսը Հուդայի բազմաթիվական տոնի շառավիղ էր: Քրիստոսի նախապաշտօնաբեր ծառայողն էր: Երբ Քրիստոսին բերեցին Կայիափայի տուն, Ստեփանոսն իր գլխի վարձանակը փռեց Քրիստոսի ոտների տակ, որով ցույց տվեց իր հավատը սուրբ Քրիստոս, ինչի համար էլ վաղվեց Կայիափայի տուն: Այնուհետև լինելով Քրիստոսի շարժարանների նա դառնում է առաքյալների գործակից եւ մկրտում Պե-

տոսի եւ Հովհաննեսի ձեռնով (ըստ ս. Գր. Տառնագո): Մկրտության դասին ջրի վրա երեսուցու լույսի դասը հանգում է Ստեփանոսի վրա: Այս դասառարկ էլ նա կոչվեց «Ստեփանոս», որը իմաստով նշանակում է դասը: «Հայտնավորել» հիշատակում է, որ նա Քրիստոսի 72 ապոկրիֆներից էր, որոնք էլ կազմավորեցին նախապաշտօնաբերի կոնցիլիումը: Նա ասվածային շնորհներով օժտված, առանձնահատուկ իմաստությունը լեզուն մեկն էր եւ առաքյալների կողմից մեծ վաստակություն էր վայելում: Պատասխան չէ, որ նա ընտրվեց առաջինը եւ դարձավ ավագազույնը յոթ սարկավագներից: Նա առավել էր հավատարմ եւ վերջում էր այն հասցնում միջեւ վրեժ: Նա սիրալետում էր իմաստներին, հեշտությամբ կարողանում էր հոգու հուսալիցու համայնի հոգեւոր եւ ինքնակամ կառուցել: Նա նաեւ համարձակ փորձում էր Աստուծո խոսքը եւ Սուրբ Հոգուց ներշնչված՝ թժկություններ էր անում: Այս տեսությամբ շարժեց փառանքների ու տղայների նախաձեռն: Վերջապես նրանց հաջողվեց նրան բռնել եւ անել ժողովարան մեղադրելով Աստուծոյն եւ Մովսէսին հայտնելու մեջ: Ստեփանոսը նրանց դասախոսում էր ասվածային իմաստությամբ: Իսկ վերջում խոսքը եզրափակում էր իրենաբերին համարելով Տիրոջ մասնիչներ եւ տղանորներ:

Շարունակությունը էջ 4

ՏԱՊԱՏՎՈՐԱՆԵՐԸ

Հինգերորդ լուսավորման է. «Պատվիր քո հոգին և մտքը, որդեգրի բարի գծեր...»:

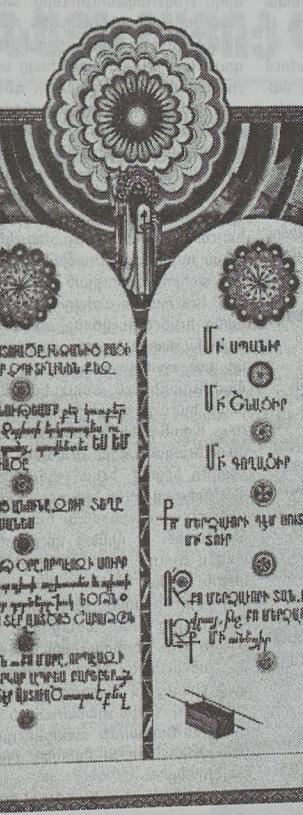
Դու ծնվել, լույս-աշխարհ ես ելել Աստու կամով ու ծնողների շնորհով, հետևաբար ծնողների Աստու փոխանորդներն են այս աշխարհում: Սա նշանակում է, որ բոլոր մարդկանցից առավել լուսավորված ես ծնողների հանդեպ: Ինչպիսի՞ ջերմություն ու սփանով են նրանք քեզ խնամել, հոգ արել քո հաջողությունների համար: Իսկ դու մի՞տ է, որ քո վերաբերմունքով, արարներով արժանի ես հասնուն նրանց: Փորձիր հիշել, արժանապատիվ ես երբեք քո երախտագիտությունը թելուզ միայն նրա համար, որ դու կաս, ծնվել ես, արդյո՞ք չես վճարել, արհամարհել կամ վատաբար տեսնել նրանց՝ հաճախ անգիտակցից կերպով, երբեմն էլ նույնիսկ միտումնավոր:

Մածիր այս ամենի մասին ես միշտ հիշիր՝ օրհնված է այն զավակը, որը երբեք, ոչ մի իրավիճակում չի անդադրում ու լինում իր ծնողին, առավել եւս՝ ծեր, անդաժողան կամ վատաբար:

Հավանաբար, քեզ հայտնի է, թե այսօր մեր ծերանոցներում որքան մեծ թիվ են կազմում զավակներից լիված մայրերն ու հայրերը: Եթե այցելես նրանց՝ փորձելով ջերմացնել նրանց ցավից խուճապած հոգին, նայիր նրանց կարոտած աչքերին, ու դու կհասկանաս, թե ինչ է ծննդի անթիվը:

Վեցերորդ լուսավորման է. «Մի՛ սղակիր»: Հավանաբար, բազմաթիվ երեխաներ են ծնվել չեն գրել կյանքից եւ այդպիսի մտադրություն չունեն: Սակայն արդյո՞ք սղակիր ասելով նկատի է առնվում միմիայն արյուն թափելը: Այո, ամենից առաջ այդ: Բայց ինչպե՞ս է դաստիարակել, գողությունը, հարբեցողությունը, թմամոլությունը, հոգի արթնալեռող եւ այլն: Մարդաստղությունը չէ՞ արդյո՞ք անե անհարգությունը սկսած, անօգնական մեկի հանդեպ լինի նա բարեկամ թե անծանոթ: Ուրեմն, ավելի զգուշ եւ հոգաբար եղիր քեզ քո շահագործողների նկատմամբ ու երբեք մի կարծիր,

թե դու ազատ ես լուսավորմանը: «Չգիտե՞մ, թե ծեր մարմինները սա՞նք են Սուրբ Հոգու, որ մեր մեջ է եւ ունի ստացել է Աստու, եւ դուք մեր սերը չեք, քանզի մեծ գնով գնվեցիք: Փառավորեցեք Աստուն ձեր մարմինների մեջ»: Սա լուսավորման մեկնումն է հիշել հասկալից հաջորդ լուսավորմանը լուսավորման համար: «Մի՛ քնքար»: «Սուրբ Հոգու սա՞նք» մեր մարմինները չեղեք եւ դրանք անդադրեցեք ցանկություններով, անառակ վարվելով, իսկ դրա համար ամենից առաջ լուսավորվեք իսկապես ու հոգին արասվորող բոլոր միջոցներից՝ անարվեստ ու անբարո կրթություններից, գրականությունից եւ այլն: Սուրբ Հոգի հիշեմք ջերմեղից լուսավորությունը, անբողջ մարդկությունը լուսավորեց իր անբարո վարքի, հետևաբար Աստուց հեռաձայն լուսավորեց, եւ միայն լույս իր ընթացիկ փրկվեց: Կամ Սողոմոն եւ Գոմոր քաղաքների կործանումը, որ դարձյալ այս մեղի լուսավորում է:

Ասված լուսավորում է նաեւ չգողա՞նք, սուս չվկայե՞լ ուրիշ ունեցվածքին աչք չդնել: Յուրաքանչյուր լուսավորման կատարելու համար անհրաժեշտ է մեր սրտում ծնվող չար ցանկություններից, զգացումներից հակազդել: Հոգևորություն, նախաձեռն, բարկություն, ազատություն, ծովություն, սրանցից չեն՞ արդյո՞ք ծնունդ առնում բոլոր չարագործությունները՝ սղակությունը, գողությունը, ուրիշ ունեցվածքին, նաեւ իրավունքին աչք չդնելը, ստախոսությունը, խարդախությունը, զրպարությունը, բաժնաբաժան, դավաճանությունը եւ այլն: Իսկ մեղ գործելով յուրաքանչյուր ով դադարում է Աստու սղակությունը լինելուց եւ եթե չի զղջում ու աղաչաբար է արձանանում: Հետևաբար, եթե ականջալու լինես Տիրոջ անձնած լուսավորմանին, այն է. «Պիտի սիրես քո Տեր Աստուն քո ամբողջ սրտով, քո ամբողջ մտքով, եւ եթե հոգի դարձես միմիայն բարի զգացումների՝ «ոտմարան», աղա յայ զգացումներից գերազույց սերը, կհառաձայնե՞րաբար ու ուրիշ անվանալի սիրո կրող՝ անձ կառնա բարի ու գեղեցիկը ստեղծող:

ՀՈԳՈՒ ԽՈՍԱԲ ՄԵՐ ՆԱՎԱՏԵ ՍՈՎՈՐԵՅՆՈՒՄ Ե՝ ՄԻ՛ ՄՏԻՐ

Չի կարելի ստել փոքր մեծ դաստիարակում են այսպես: Կան արդարացումներ, թե ի՞նչ սուսը երբեմն փրկում է, երբեմն անհրաժեշտ է: Ես համամիտ չեմ:

Ինձ կարծիքով, մարդու կյանքը նման է մի անավարտ սառ: Մարդն իր արարներով ամեն անգամ փախել է ավելացնում այդ անավարտ սառը: Եվ այդպես մեկը խրճիթ է կառուցում, մյուսը դպրակ: Այդ սուսը ելք ունի, որ կոչվում է «Աղաչություն դուս»: Ամեն անգամ ստելով՝ այդ Աղաչության դուսն ստեղծում մեծ փառք արելով՝ փակվում է ելքը դեպի դուս, դեպի կատարյալ, մաքուր, ու քեզին է բախտ վիճակվում առանց դժվարությունների դուս գալ: Չի կարելի ստել, որովհետեւ չես կարող այդ կիսալուսավորյալ դուս գալ: Ամեն մի փառք արել է... Չի կարելի ստել, դուք կկատարվի...

Յոլոս ՍԱՐԳՍԱՆ (16 s.) Երեւանի թիվ 54 միջն. դպրոց

ՄԻՒԿԻ ՄԱՅ

Մի փոքրիկ որբուկ Գոմոն էր, գոմոն Ու ամեն քայլին Իր մորն էր հիշում:

Նա հիշում էր, թե Իր մայրիկն ինչպես Ժպտում էր, սառնում էր սիրուն եւ սիրուն եւն թեզ»:

...Ու մութ գիշերով Փնտրում էր, փնտրում, Փնտրում էր անվերջ Ու շող չէր գտնում:

Հասկի կՈՒՐԱՅԱՆ (11 s.) Սուեղ Իսխանի անվան թիվ 1 կրթահամալիր

ԱՐԱՐԱՏ

Դո՛ւ հավերժական իմ լեռ Արարար, Բո՛ւ ձյունածածկ լանջերի վրա Առաջին անգամ Նայր ուրբ դրեց. Բո՛ւ խորխոր ու վեհ հայացքի ներքո Կանգնեց քաղաքը Սուրբ Էջմիածին. Եվ ինչպես հայրն է նայում զավակին, Այնպես էլ դու ես բո բարձրությունից Նսկում հայերին, Դո՛ւ ողջ հայության գերված սրբություն Եվ մեր հավաքի մեծ վկայություն... Եղիեբ ՀԱՅՅԱՆ (12 s.) Բ. Գավառ, թիվ 4 միջն. դպրոց

«Ազնեսա» Հայր ՏԵՐ-ՍԱՐԳՍԱՆ (7 s.) Էջի լուսավորմանս ԱՆՆԱ ԱՆՅԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ ՎԻՐԱԿՐԱՅՈՑՈՅ ԹԵՄԻՑ

Սրին մարտիրոսացի իմն եկեղեցույ

Հայ ժողովուրդն իր 2000-ամյա լուսավորչական ընթացումը սկսել է բազում նահապետների, որոնք մարտիրոսացի են համոռն Քրիստոսի վկայությունը եւ մարտիրոսացի փրկությունը: Այդ քվում արժանահիշատակ է սուրբ Գեորգը, որի տոնը Հայ Առաքելական եկեղեցին նշում է հոկտեմբեր ամսին:

Չեմոնությամբ ու հուզառաս մթնոլորտում անցավ սուրբ Գեորգի հիօսակամ տոնը Թբիլիսիի Ս. Գեորգ հայկական եկեղեցուն կից գործող Ս. Եղիա մարգարեի անվան

կիրակնօրյա դրոշմով: Վասակա՛ւաս ուսուցչուհի Ռոզա Չոհրաբյանի ղեկավարությամբ եւ սաների ուժերով կազմակերպված այս հանդիսությունը ընդունեց Գեորգի ու հոգեւոր դաստիարակչական, ուսուցողական բովանդակությամբ: Հանդիսությանը ներկա էին Վրաստանում Հայաստանի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Գեորգ Խոսրոսը, Վրաստանի հայ գործերի «Վերնասուն» միության նախագահ Գ. Սնիսյանը:

Չոհրեղ Շոհրաբյանը Գեորգ արեմիտիկոսի հայրադարձական բարձր դարձել արժանանալու առիթով գնահատանքի խոսքեր հասցեագրելով նաեւ ուսուցչուհի Ռոզա Չոհրաբյանին իր ազգամուկ գործի հայ մանուկներին մասնացյալ լեզուն ուսուցանելու եւ իրստնեակն հավաստի մեջ դառնելու համար: Վեհափառ հայրապետ Ռոզա Չոհրաբյանին եւս դարձեալսել էր հայրապետական օրհնագրով:

Իր շնորհակալական խոսքում Գեորգ սրբազանը հաջկերեց մանուկներին եւ աղոթք բարձրացրեց առ Աստված, որ վիրահայրես հողուն միօս անթելված մնա Լուսավորչի կանթեր, եւ երբեք չլիք երգը հայ հավատի...

Վեհափառ հայրապետ Գեորգ արեմիտիկոս Սեբադյարյանին դարձեալսել էր «Սուրբ Ներսես Շնորհալի» Երեւանում կազմակերպված հասարակական ժողովում: Ի դեպ, սրբազանը նաեւ այս կիրակնօրյա դրոշմի իմնադիր սօրենն է:

Հոյուրեղ Շոհրաբյանը Գեորգ արեմիտիկոսին հայրապետական բարձր դարձել արժանանալու առիթով գնահատանքի խոսքեր հասցեագրելով նաեւ ուսուցչուհի Ռոզա Չոհրաբյանին իր ազգամուկ գործի հայ մանուկներին մասնացյալ լեզուն ուսուցանելու եւ իրստնեակն հավաստի մեջ դառնելու համար: Վեհափառ հայրապետ Ռոզա Չոհրաբյանին եւս դարձեալսել էր հայրապետական օրհնագրով:

Իր շնորհակալական խոսքում Գեորգ սրբազանը հաջկերեց մանուկներին եւ աղոթք բարձրացրեց առ Աստված, որ վիրահայրես հողուն միօս անթելված մնա Լուսավորչի կանթեր, եւ երբեք չլիք երգը հայ հավատի...

Կարինե ՍԱՆՈՒՎՅԱՆ
Թբիլիսիի թիվ 104 միջնակարգ դպրոցի փոխստեղծ

Օժվեց Սրբոց կուսանաց եկեղեցին

Հոկտեմբերի 28-ին Չավախի Արազկա գյուղում, ծեռած գերաւանի հայր Ս. Գեորգ արք. Սեբադյարյանի, օժվեց Սրբոց կուսանաց նուսակաւոյց եկեղեցին: Եկեղեցին կառուցել էր Յայլախանյանի ընտանիքը՝ ի հիօսակ իրենց վարձանոյի դստեր Հայաստանի: Օժման արարողությունը անմիջապէս հետ մասնցվեց զուարթ: Օրվա խորհրդին համահունչ իր քարոզում սրբազանը կարեւորեց իրստնեակն հավատի խորախորհուրդ նշանակությունը յուրամենյուր հայի կյանքում, աղա աղոթք առաւեց առ Աստված Հայաստան Յայլախանյանի հիօսակի դայժառուրյան եւ հողու խաղաղության համար: Վերջում Յայլախանյանների բարեղաօս ընտանիքը ողջ գյուղի եւ

ՈՒՏՏԱԳՆԱՅՈՒԹՅՈՒՆ ԳՈՒԳԱՐԱՅ ԹԵՄ

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի միարանությունը, մասնավորապէս լուսարարանի տաճարակաւար Արսակ վարդապետ Տիգրանյան Գեորգյան հոգեւոր ծննդաւանի սեպուրյան հետ համատեղ, կազմակերպել էր ուխտագնացություն դեպի Գուգարաց թեմի սրբավայրեր:

Նոյեմբերի 18-ի վաղ առավոտյան ծննդաւանականներն ուղեորվեցին ուխտավայր վերանորոգելու իրենց ուխտն ու հողիները, լուսավորվելու այդ հանրապետական փարսուների սրբազան լուսով, որոնք դարձեալ շարունակ լույս են փոխել իրենց շուրջ լինելով մեի, մշակույթի ու գիտության հիմնարար կենտրոններ:

Եր անել հողեղես ընկճված ու դեռուս վիրավոր Սոխակ Բաղախի արտուն ծննդաւանականները հարիւրեցին եկեղեցուն կից գործող հոգեւոր դպրոցի սաների հետ: Այնուհետեւ, գիշերային ժամերկութեանը մասնակցելուց հետո, Երվանցի ղեմի Վանաձոր, որտեղ նրանց դիմավորեց Գուգարաց թեմի առաջնորդը: Վերջինս ուխտավորներին առաջնորդեց դեպի Ս. Աստվածածին եւ Ս. Ասրիկ եկեղեցիները: Հետ ծննդաւանականները եղան նաեւ առաջնորդարանում, որը Վանաձորի ճարտարապետական խորհրդանիշներով մեկն է: Սրբազան հայր ծանոթացրեց կասարված աւիտասաններին եւ ցույց սկսեց լուսանկարների կարելովները: Վերջինս հետ ուխտավորների փոքրիկ քարավանը Երվանցի ղեմի վկայելով: Այստեղ եղան նուրած Ս. Գրիգոր Լարեկացի եկեղեցուն, որը, ճարտարապետական սեպուրյանով, կարելի էր ասել, յուրօրինակ խնայուն էր Սանահինի, Օժունի եւ Հաղաթի վանքերի: Այնուհետեւ ուխտավորները մեկնեցին Սա-

նահին: Ուխտավորների հողեղարար աղոթքներն ու սրատուս Երականներն ասես արքանցիկ այս ճարտարապետական անճամա գոհարասանայակներ խորուն մտած դասերը, որոնք ծննդաւանականների հետ սկսեցին ծայրակցել սրատուս ու հողեղարար «Տեր ողորմեա»-ին: Դժվար էր հեռանալ Սանահինից, որովհետեւ այս խորհրդավոր վանքը, որի ամեն մի քար զուարթություն ունի, կանծես թե դեռ Երական ասելի ունի ուխտավորներին:

Վերջին ուխտատեղին Հաղաթական էր, որ ծննդաւանականներն դիմավորեց բարեւոռի Արկաղի սարկավագ Թանդիլյանը: Նա ներկայացրեց վանքի զուարթությունը կարեւորելով նաև ունեցած անուսանալի դերը եկեղեցուն վանդուրյանի դառաւանում, հողեւոր-ձակուրտի կրթական գործուն: Այս Երակուր վանքի հողակեր կանաների ներս ծննդաւանականներն ունեցած արանճանակալու, խոկալու, խորելու դառներ: Սա մի գեղեցիկ աղոթք մեկ անգամ եւս դեմահան-

արքեր վայրերից ժամանած հյուրերի համար սկսեց սիրո ճաւ:

Ղըլըլիխա գյուղում օժվեց Ս. Աստվածածին եկեղեցին

Դեկտեմբերի 1-ին Ս. Թադեոս եւ Ս. Բարթողոմէոս առախյալների տոնին, նորոգակաւ աւիտասաններից հետ օժվեց Վիրահայոց թեմի Չավախի սարածաւարանի Ղըլըլիխա (Կարմրակաւ) գյուղի Ս. Աստվածածին եկեղեցին: 1874 թվականին կառուցված այս եկեղեցուն բարենորոգումները հողացել էր Արամյանների բարեղաօս ընտանիքը: Եկեղեցականությունը, այնուհետև ուսուցչական կենցաղային դասաններից ու լրատվամիջոցներից զուրկ այս երկրամասում հայը Երակուսակուն է մեծ քանների գնով դառնալով հայրերից ավանդվածը իր ազգությունն ու հավատը: Ահա թե ինչու Արամյանների ընտանիքը, թեմ հայրերի գյուղից հեռու, օտար փոխում որոնեց ու գտավ իր այսօրը, սակայն չնոռացավ հող հայրերին, ծննդավայրը, հայրերի տունն ու համագյուղացիներին. ամեն աղոթով օգնություն ծեռ մեկնեց: Եր դասեի աղոթք եկավ, առանց երկնելու վճռեց սասարել նաեւ հարագս գյուղի աղոթարանը վառ դառնելու, որոնքով համագյուղացիներն ամուր կարագս եկեղեցուն ու իրենք առաւելահիմն հավատին: Եվ ահա իրականացավ Արամյան ընտանիքի երազը, երկար սարհների ընդմիջումից հետո, գյուղի եւ սարածաւարանի իրստնայա հայրերի ներս առեց իր դռները վերջապէս բացեց գյուղի գողցրիկ այս եկեղեցին: Օժման համոզաւոր արարողությունը կասարվեց ծեռած Վիրահայոց թեմի առաջնորդ Ս. Գեորգ արք. Սեբադյարյանի: Օժումից անմիջապէս հետ սրբազանը օժվեց եկեղեցուն մասնացվեց սուրբ զուարթ: Օրվա զուարթակցին էր Աստուցի-Չավախի առաջնորդական փոխանորդ Ս. Բարեւոռ արք. Սալբիյանը:

Սանասար դոկոր ԴՈՒԼԻՎՅԱՆ

ՀՈԳԵՎՈՐ ԲՈՅԿԱՐՆ

ԻՆՉ ԵՆ ԱՂԱՇԽԱՐԻԹՅՈՒՆ ՈՒ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Պեճ Է՛ մոյն կերպ հասկանալ աղաւախարությունն ու խոստովանությունը, աղաւախարությունը մի բան է, խոստովանությունը մեկ այլ, աղաւախարությունը կարող է լինել եւ առանց խոստովանություն, սակայն առանց աղաւախարության չի կարող լինել խոստովանություն: Ասած առջե կարելի է եւ դեճ է միօս գրաւել եւ խոստովանել մեղքերը, իսկ խոստովանել կարելի է միայն հողեղարակն առջե եւ իր ժամանակին, աղաւախարությունը կամ գրաւել մարդուն մտեցնում է երկնային Արաւայությանը եւ Սուրբ Հողուն, իսկ խոստովանությունն առանց աղաւախարության ու զըլջման ընդվ օգուս չի բերում մարդուն եւ ոչ միայն օգուս չի տալիս, այլեւ ծեռական ու կեղծ խոստովանությունը կործանում է մարդուն դարճնելով նաև առավել հանցագործ, որովհետեւ խոստովանությունը կա եւ դեճ է լինի իրեն աղաւախարությանը հետեղծ գործնական դրեւոռում:

ԻՌՆԵԿՏԻՏ

Մեծ դասի օրերին ամեն ինչ բաց է, եւ երկնքը ներս շնորհելու, եւ մեղավոր խոստովանության, եւ լեզուն աղեղալու: Ենտարաւախ աղաւախարող ծեռարկում է իսկաւեղների հանդիմանությունը, եւ դա նաև համար Աստուն հանելի լինելու նշան է:

ՍԱՐԿ ԵՂՆԱՎՈՐ

Ինչ ասել նրանց մասին, ովքեր հեռանում են խոստովանությունից եւ սուրբ Հաղորդության խորհրդից: Հիրաւի, դրանք դժբախտ մարդիկ են: Հավաստալու աղոռում է, քան դեռ կարող է միանալ Քրիստոսին Հաղորդության միջոցով:

Աղաւախելու համար, որ ոչ մի մեղք չի կարող խանգարել մարդուն մտնելու Աստու արաւայություն, Տերն այնտեղ առաջինը մեցրեց աղաւախարող ավազակին: Եկեղեցուն դիմելով ժողովրդին՝ Դիմիտրի Ռոստովկին մի անգամ ասաց, «Ներեցե՛ք ինձ, եղբարներ ու ուրբեր, երե ես իր մեղքերի մասին չստամող յուրաքանչյուր մեղավորի անվանեմ դիվախար»:

«Библиотека благочестия» (2, 1996)

Թարգմ.՝ Սր. Հոփիսիյանց միանճնողների

ՔՐԻՍՏՈՆՅԱ ՀԱՅԱՍՏԱՆ
Կրոնական, մշակութային, լրատվական երկօրաթուղի
Հիմնադիր՝ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի
Հրատարակիչ՝ Ս. Էջմիածնի Քրիստոնեական դաստիարակչության եւ քարոզչության կենտրոն
Գլխավոր խմբագիր՝ Աստուցիկ Ասամբղյան
Գրանցման վկայական՝ 624
Խմբագրության հասցեն՝ Բ. Վաղարշապատ, ԶԳԷԿ
Ինտերնետի հասցեն՝ (0+31) 56780
Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի տպարան
Ստր. է տպագր. 14. 12. 2001 թ.
Տպարանակը՝ 2500 **Գինը՝** 50 դրամ: